

LAUSUNTO

Dnro 2027/03/2018

7.6.2018

Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

kirjaamo@intermin.fi
tapio.puurunen@intermin.fi

VIITE Lausuntopyyntöne tietosuojavaltuutetulle SM015:00/2015, 30.4.2018, Tsv:lle
25.5.2018

Siviilihenkilöstön osallistumista kriisinhallintaan koskevan lainsäädännön tarkistaminen; työryhmän mietintö

Yleistä lainsäädäntövalmistelussa huomioon otettavaa koskien tietosuojaa

Henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntökehikko on muuttunut. Mikäli henkilötietojen käsittelystä säädetään, tulee asiassa ottaa huomioon 25.5.2018 sovellettavaksi tuleva yleinen tietosuojasetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta) ja arvioida perusteet kansallisen liikkumavaran käyttämiseksi.

Näin ollen kaikessa lainvalmistelussa on huomioitava yleisestä tietosuojasetuksesta tulevat reunaehdot kansalliselle lainsäädännölle. Kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain niiltä osin, kuin se asetuksessa nimenomaisesti sallitaan ja niiltä osin, kuin esitetyt säännökset ovat välttämättömiä yleisen tietosuojasetuksen säännösten täydentämiseksi.

Kansallinen liikkumavara pohjautuu tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c¹ ja e² alakohtiin sekä arkaluonteisten tietojen osalta 9 artiklan 2 kohdan alakohtiin sekä rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen osalta 10 artiklaan. Lisäksi asetuksessa on useita artiklakohtaisia tarkennuksia kansallisesta liikkumavarasta. Lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen asetettuun tavoitteeseen nähden. Lainsäädännön on oltava myös selkeää, täsmällistä ja sen soveltamisen on oltava ennakoitavaa.

Kun henkilötietojen käsittelystä säädetään kansallisessa laissa tietosuojasetuksen antaman liikkumavaran puitteissa, käsittelyn oikeusperuste voi sisältää 6 artiklan 2 ja

¹ Käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

² Käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;

3 kohdan mukaan erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa:

- yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta;
- käsiteltävien tietojen tyyppiä;
- asianomaisia rekisteröityjä;
- yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa;
- käyttötarkoitussidonnaisuutta;
- säilytysaikoja; sekä
- käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitetut toimenpiteet.

Asiassa on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet, (esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 5 artikla) mm. käyttötarkoituksen määrittely, tarpeellisuus ja tietojen minimointi sekä täsmällisyys.

Lainsäädäntö esityksiä on tarkasteltava myös perusoikeusnäkökulmasta. Euroopan unionin perusoikeuskirjan rinnalla on huomioitava kansallinen peruslaki ja perustuslakiavaliokunnan sekä hallintovaliokunnan lausuntokäytäntö. Perustuslain 10 §:n 1 momentti sisältää lainsäädäntötoimeksiannon, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista.

Komissio on asetuksen täytäntöönpanoa koskevan työn yhteydessä toistuvasti painottanut, että kansallista liikkumavaraa tulee käyttää hyvin rajatusti. Tietosuoja-asetuksen määritelmiä ei saa määritellä uudelleen ja suoraa toistamista tulee välttää. Viittaukset asetukseen ovat kuitenkin mahdollisia. Kaikessa kansallisessa lainsäädännössä on huomioitava asetusinstrumentin tarkoitus eli se, että asetusta tulee soveltaa yhdenmukaisesti jäsenvaltioissa.

Lakiluonnoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännösehdotukset

Tässä lausunnossa on kiinnitetty huomiota niihin säännösehdotuksiin, jotka edellyttävät jatkovalmistelua;

Sääntelyn kohteena oleva henkilötietojen käsittely kuuluu tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Ehdotuksesta ei käy selvästi ilmi, mikä olisi henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste. Yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkaessa tulee henkilötietojen käsittelyllä olla asetuksen 6 artiklan mukainen perusta. Henkilötietojen käsittelyn koskiessa yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin, tulee henkilötietojen käsittelyssä täyttyä myös jokin 9 artiklan 2

kohdassa luetelluista tilanteista. Osa 9 artiklan 2 kohdan henkilötietojen käsittelyn oikeuttavista tilanteista on suoraan rekisterinpitäjään sovellettavissa, osa edellyttää kansallista lainsäädäntöä, jossa säädetään asianmukaisista erityisistä toimenpiteistä rekisteröityjen perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Tältä osin käsitellyt erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja ovat ainakin palvelussuhteessa olevan terveydentilaa koskevat tiedot.

Valitulla käsittelyn oikeudellisella perusteella on vaikutuksia myös rekisteröityjen oikeuksiin, esim. mm. vastustamisperiaate. (Ks. tarkemmin Tietosuojavaltuutetun toimiston lainsäädäntölausuntoja varten annettu ohje 16.10.2017, 4.3. Käsittelyn oikeusperuste ja käsiteltävien henkilötietojen luonne sekä lopussa oleva rajoituksia koskeva kaavio). Tältä osin tulisi määritellä lakiehdotuksessa käsittelyn oikeudellinen peruste (6 artikla 1 c tai 1e ja 9 artikla esim. 1 b tai 1 g).

Perustuslain 2 §:n ja asetuksen näkökulmasta ehdotetut säännökset voivat olla tarpeellisia rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan yleisen edun mukaisen tavoitteen ja viranomaisentehtävän suorittamiseksi. Ehdotuksessa voidaan tuoda esiin esim. se, ettei siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain tarkoittamaa toimintaa ja veloituksia sekä asian-
tuntijarekisterin rekisterinpitäjyyttä ja henkilötietojen esim. käyttöä ja luovutusta voida tarkoituksenmukaisesti toteuttaa ilman tietosuojasetusta täsmentävää kansallisen liikkumavaran puitteissa toteutettua sääntelyä asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Muu lainsäädäntö

Ehdotuksen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon hallituksen esitys (HE 9/2018 vp) eduskunnalle EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Mia Murtomäki

LIITE

Tietosuojavaltuutetun toimiston lainsäädäntölausuntoja varten annettu ohje
16.10.2017